

BATIDA YÜKSELEN İSLAMOFOBİNİN DİNSEL AMAÇLI TERÖRE ETKİSİ

THE İMPACT OF İSLAMOPHOBIA RISING IN THE WEST ON RELIGIOUS PURPOSES TERROR

Javid BABAYEV

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri Bölümü, Tezli Yüksek Lisans, İstanbul/Türkiye
ORCID: 0000-0002-5118-4175

Reference

Babayev, J. (2020). "Batıda Yükselen İslamofobinin Dinsel Amaçlı Teröre Etkisi", Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:5, Issue:17; pp:523-534.

ÖZET

21. yüzyılda sanayi ve teknolojinin gelişmesi neticesinde artan globalleşmeye paralel olarak global çapta tehditlerin de artmasına vesile olmuştur. Bu tehditlerin en önde gelenlerinden birisi İslamofobi olarak kabul edilmektedir. Samuel Huntington dünya genelinde büyük yankı uyandıran "Medeniyetler Çatışması" isimli eserinde uluslararası iktisadi güce hâkim olabilmenin yolunun medeniyetlerin çatışması ile gerçekleşeceğini savunmuştur. Batı medeniyetine yakın bir görüşe sahip olan Huntington'ın İslâm medeniyetini bir tehdit olarak görmesi ve bu şekilde lanse etmesi kitleleri etkilemiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde Komünizm tehdidi ortadan kalkan Batı için yeni düşman İslâm medeniyeti olmuştur. Bununla beraber 1960'lı yıllardan itibaren Batı'ya işçi göçlerinin artması ve bu göçlerin genellikle Müslüman ülkelerden olması da, Batı'da tedirginliği arttıran unsurlar arasında olmuştur. 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen terör eylemleri sonucu İslâmiyet'e karşı hissedilen korku ve tedirginlik zirveye ulaşmıştır. İslamofobi olarak tanımlanan bu durum, 2015'te Avrupa genelinde gerçekleşen yeni terör eylemleri ile gündemdeki yerini korumuştur. Dini amaçlı terör, yapılan tüm faaliyet ve eylemleri dine bağlayarak, din adına yasallaştırarak kendini kabul ettirmeye çalışan bir grup bireyin gerçekleştirdiği, şiddet ve vahşet içeren eylemlerdir. Son dönemde gerçekleşen tüm terör eylemlerinde İslâmi grupların olması, yaptıkları eylemleri Kur'an-ı Kerim'e dayandırmaya çalışması neticesinde Batı'da İslamofobik düşünce daha da benimsenmiştir. Araştırmanın tarihsel çerçevesinde İslamofobi'nin tarihsel gelişimi "Medeniyetler çatışması" teorisine dayandırılarak geçmişten günümüze bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Medeniyetler Çatışması, Terörizm

ABSTRACT

In the 21st century, in parallel with the increasing globalization as a result of the development of industry and technology, it has also led to an increase in global threats. One of the most prominent of these thdits is considered to be Islamophobia. Samuel Huntington has argued that the way to dominate the international economic power is through the clash of civilizations in his work titled "The Clash of Civilizations", which has a great impact around the world. The fact that Huntington, who had a close view to the Western civilization, saw the Islamic civilization as a threat and presented it in this way affected the masses. In the post-Cold War period, the new enemy for the West, whose communism threat was removed, became the Islamic civilization. However, the increase in worker migration to the West since the 1960s and the fact that these migrations are generally from Muslim countries have been among the factors that increase the anxiety in the West. The fear and anxiety felt against Islam as a result of the terrorist acts carried out in the United States on September 11, 2001 reached its peak. This situation, defined as Islamophobia, has kept its place on the agenda with the new terrorist acts that took place across Europe in 2015. Terrorism for religious purposes is acts involving violence and brutality, carried out by a group of individuals who try to establish themselves by binding all activities and actions to religion and legalizing them in the name of religion. As a result of the presence of Islamic groups in all terrorist acts recently and their efforts to base their actions on the Quran, Islamophobic thought has been further adopted in the West. In the historical context of the research, the historical development of Islamophobia is based on the "clash of civilizations" theory and information has been given from past to present.

Keywords: Islamophobia, Clash of Civilizations, Terrorism

1. GİRİŞ

Avrupa'nın belli başlı gelişmiş kabul edilen ülkelerinde son zamanlarda gerçekleştirilen ırkçı eylemler ile dikkat çeken ve birebir tanım olarak "İslâm korkusu" anlamına gelen İslamofobi kavramı, İslâm ve fobi (korku) kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuştur. Bu kavram, içerik açısından incelendiğinde, İslâmiyet'e ve bu dine inanarak gerçekleştirilen eylemlere karşı oluşan korkuyu ifade edilebilir. İslâmofobi kavramının ortaya çıkması ve yayılma süreci, Ortaçağ dönemine kadar dayanmaktadır. Bu durum, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen terör olayları ile doruk noktasına ulaşmıştır¹.

Günümüz Avrupa'sında önemli bir nüfus popülasyonuna sahip Müslümanlara yönelik ayrımcılık, kin ve şiddet uygulamalarının devam ettiği bilinen bir gerçektir. Temelinde ırkçılık olan, ancak ırkçılığın bir bakıma "evrimleşmiş" bu hali kabul edilen faaliyetler, Avrupa'nın "gelişmiş" kabul edilen ülkelerinin temelini oluşturan "hoşgörü", "barış" gibi kavramlarına ters düşmekte ve dünya genelinde bu durum olumsuz yönde tepkilerle karşılanmaktadır. Batılı ülkeler, yukarıda da belirtildiği üzere, "komünizm"den sonra kendileri için "rakip" olabilecek Müslümanları ve İslâmiyet'i dünyaya bir bakıma "düşman" gösterme ihtiyacı içerisine girmişlerdir. İslâm inancına sahip olduklarını belirten bazı "dinsel amaçlı terör" örgütlerinin bahse konu batı ülkelerinde gerçekleştirdikleri terör eylemleri de kamuoyunda bu "düşman"ın medya aracılığıyla pekişmesine destek olmuştur².

Soğuk Savaşın bitmesi neticesinde ideolojik (faşist-komünist) terör faaliyetleri yerine "dinsel amaçlı terör" faaliyetlerine bırakmıştır³. Bu durumun temeli, Soğuk Savaşın dünya üzerinde bıraktığı ekonomik, siyasal, toplumsal etkilerdir. Faaliyetleri artan terör örgütlerinin Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar gerek maddi gerek lojistik anlamda faydalandığı ideolojiler değişiklik göstermiştir. Bu ideolojiler bir dönem milliyetçilik, bir dönem Arap sosyalizmi ve son olarak da "dinsel fanatizm" olmuştur⁴.

Gelinen bu süreçte İslâmiyet'in ve Müslümanların referans alınarak, gerçekleştirilen terör faaliyetlerinin, batı kamuoyunda oluşması hedeflenen "İslâmi terör/Dinsel amaçlı terör" algısı şeklinde sunulması gerek İslâm dünyasına gerekse Müslümanlara yönelik yapılan çok önemli bir haksızlıktır⁵. Bu çalışmada, batıda gün geçtikçe artan İslamofobi üzerinde dinsel amaçlı terörün etkileri incelenmiştir.

2. İSLÂM OFOBİ'NİN YAYILMASINDA MEDYANIN ROLÜ

Bir zamanlar medya ifadesi için gazete, televizyon, radyo, sinema gibi ifadelere yer verilmiş iken, günümüzün gelişen teknolojik ortamında medya için çok daha gelişmiş, etki gücü yükselmiş araçların hepsine yer verilmektedir. Geçmişe göre günümüzde özellikle renkli televizyon, bilgisayar, cep telefonu ve bunlara bağlı internet teknolojisi, gerçekleşen olay ve haberlerin kitlelere ulaştırılmasında ciddi öneme sahip olmuştur⁶. Çünkü medya içerisinde insanlarca daha çok ilgi gören, yorum yapılan, kısaca "reyting" alan haber ve bilgiler gerçek gibi kabul edilip lanse edilebilmektedir⁷.

¹ Gafuroğulları Sebahattin, "Avrupa'da İslamofobi: Almanya, Avusturya Ve Fransa Örneği", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Programı, İstanbul, 2019, s. 1.

² Yılmaz Sıddıka, "İslamofobinin Yükselmesinde Aşırı İslami Grupların Yeri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2019, s. viii.

³ Abdurrahman Dilipak, İnönü Dönemi, İstanbul, Beyan Yayınları, 1989, s. 43.

⁴ Bal İdris, Terörizm, Liberal Devlet Ve Uluslararası İşbirliği, Ankara, Nobel Yayınları, 2004, s. 212.

⁵ Çetinkaya Bayram Ali, "Batı'da Hz. Muhammed (S) Üzerinden İslamofobi'nin Yansımaları-İslamofobi'nin Felsefi Kökenleri", İslamofobi: Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyumu Tebliğler Kitabı, 2012. Ankara, AnkaMat Matbaacılık.

⁶ Güler Halit, "Medyada İslam ve İmajı", Gençlik ve Din Sempozyumu, TDV Yayınları, Ankara, 1998. s. 28.

⁷ Akgül Mehmet, "Medya ve Din: Radyo İletişimi ve Gözyaşı FM Örneği", Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, Konya, 2008, s. 40.

Batı medyası, İslâmiyet ve Müslümanlara yönelik uzun sayılabilecek bir süre faaliyet göstermemiş, haber yapmamıştır. Bu durum, İran’da gerçekleştirilen İslâm Devrimi ile değişmeye başlarken, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleşen terör olayları sonrası kökten değişmiş ve başta Avrupa olmak üzere özellikle Hıristiyan toplumlarında belirli bir algıyı yaratmaya yönelik çalışmalara başlanmıştır. Bu noktada, özellikle Avrupa’da yaşayan Müslümanların gerek yaşam şekillerinde gerekse diğer din mensubu kişilere karşı tepkilerinde herhangi bir farklılık olmamasından hareketle, medyada bahsedilen olaylardan sonra başlayan “algı operasyonları” küresel çapta İslâmiyet ve Müslümanlara yönelik olumsuz planların olduğunun sinyallerini vermektedir⁸.

Batı dünyasının İslâmiyet’e bakış açısını sadece güvensizlik, korku ve nefret ile açıklamak doğru olmaz. Batı dünyası, yukarıda da bahsedildiği üzere, kendisinden olmayan herkesin Doğulu olduğunu, yani alt, kötü, adi, başarısız olduğunu kabul etmektedir⁹. Batı, ötekileştirme yaklaşımını İslâmiyet ile ilk defa karşılaştığı günden bu yana sürdürmektedir. Bu durumdan dolayı, Avrupa ülkelerine yerleşen ve o bölgede çalışmaya başlayan Müslümanların eylemleri sonucu Batı dünyasında Müslümanlara ve İslâmiyet’e karşı korku ve nefretin tohumu atılmıştır.

Bu kapsamda medyanın “Batı” toplumları üzerinde İslâm ve Müslümanlarla ilgili stratejik olarak gerçekleştirdiği çalışmalar şu şekilde özetlenebilir¹⁰:

- ✓ Hadiseler tek bir bakış açısı ile topluma aktarılmıştır. Yani Müslümanların kültürü, inanışları, ibadetleri tüm açıklığı ile aktarılmamış, aksine bu durumun yaratacağı olumsuzluklar ve tehlikelerden bahsedilmiştir.
- ✓ Toplumda var olan bilginin aktarımı yapılmamış bunun yerine olumsuz, tehditkâr, korku içeren görüntüler verilmiştir.
- ✓ Toplumda var olan bütün olumsuz olgular (şiddet, korku, soygun, savaş, terör, cinayet, tecavüz, vb.) Müslümanlar ile bağdaştırılarak aktarılmıştır.
- ✓ Geçmişten, efsanelerden, gerçekleştiği bile meçhul olaylardan sürekli faydalanılmaktadır.

Bu noktada, medyayı oluşturan kitle iletişim araçlarından birisi de sinema ve film endüstrisidir. Batı, insanlar üzerinde istenilen şekilde olumlu veya olumsuz imaj bırakılması hususunda çok önemli bir rolü olan sinemadan istediği kurum, kuruluş, kişi ya da ülkeyi olumsuz şekilde göstererek insanlara kabul ettirme hususunda istifade etmiştir. Amerika’yı daima “Dünyayı kurtaran güç” olarak lanse Hollywood sineması Müslümanları konu edinen birçok filmde Müslümanlar aşağılanan, küçük görülen, “hizmet eden” bireyler olarak sunulmuş, 1920’li yıllardaki filmlerde genellikle Araplar ile simgelenmiştir¹¹. 1950’lerden bugüne kadarsa özellikle Ortadoğu’da petrol yataklarının varlığının ortaya çıkması ve terörist saldırıların artması sonucu Müslümanlara yönelik olumsuz karakter tiplmelerine yenileri eklenmiştir. Bunlardan birisi “ölüm saçan, önüne gelen herkesi öldüren, acımasız, gaddar terörist” karakteri, diğeri ise özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra ortaya çıkan “toplu yaşama alanlarına saldıran terörist” karakteri olmuştur. Medyanın tüm faaliyetleri ve hedefine yönelik gerçekleştirdiği çalışmalar nedeniyle İslamofobi’nin Batı toplumlarında yükselen bir ivme ile yaygınlaşması normaldir¹².

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’nin New York ve Washington şehirlerinde bulunan, Amerika’nın ekonomik ve askeri gücünün simgesi sayılabilecek yapılara yönelik gerçekleştirilen terör saldırıları sonucunda yapılan inceleme, araştırma, takip, yakalama ve soruşturmalar neticesinde, bu saldırıların faillerinin uyruklarının, nüfusunun büyük çoğunluğunun

⁸ Sayar Mustafa Kemal, “Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Trabzon, 2014, s. 56.

⁹ Kalın İbrahim, Barbar-Modern-Medeni: Medeniyet Üzerine Notlar, İstanbul, İnsan Yayınları, 2018, s. 112

¹⁰ Sayar, s. 56.

¹¹ Keskin, Abdülbaki, Müslüman imajı – kutlu doğum haftası 1995, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996, s. 34.

¹² Gökmen Hasan, “Avrupa’da Müslümanlar ve İslamofobi (Hollanda Örneği)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş, 2010, s. 39.

Müslüman olan ülkelerden olduğu tespit edilmiştir. Böyle bir dönemde gerçekleşen terör saldırıları, terörizmi genelde din ile özelde ise İslâmiyet ile ilişkilendiren sayısız akademik çalışmanın yapılmasına katkı sağlamış ve geçmişten beri Müslümanlara yönelik var olan algıların pekişmesi kolaylaşmıştır. Batı dünyasındaki ders kitap ve materyallerinde İslâmiyet konusunda, Hıristiyanlarda korku, şiddet ve nefret uyandıracak biçimde bazı ifadelere, resimlere ve konulara yer verilmeye başlanmıştır¹³.

Bu duruma, Filistin ve Filistin halkı örnek verilebilir. Batı medyasında Filistin ile İsrail arasında yaşananlar aktarılırken Filistinliler için “terörist”, Filistinlilerin yaptıkları “terör faaliyetleri” olarak belirtilirken Filistin halkının dininin İslâmiyet olması neticesinde İslâmiyet için “korku veren” ve Müslümanlar için “terörist” ifadelerine vurgu yapılmıştır. Hâlbuki İsrail’in Filistin topraklarına sonradan geldiği herkesçe kabul gören bir gerçektir. Batıda oluşan bu İslâm karşıtlığı algısı neticesinde toplumda İslamofobi’nin yükselmesi kaçınılmazdır. Bu durumla ilgili medyanın benzer faaliyetlere devam ettiği görülmektedir¹⁴.

3. İSLÂMİYET’TE ŞİDDET VE TERÖRİZM

Terörizm ifadesinin açıklamasının yapılabilmesi için önce terör kavramından bahsetmekte yarar vardır. Terör hadisesi için belli başlı başlıklar yeterli olurken (kültür terörü, futbol terörü, trafik terörü gibi), terörizm için her daim politik desteğe sahip olan planlı, programlı, şiddeti her amaç için kullanma şekli tanımını yapmak daha doğru olacaktır¹⁵. Yani terörizm bir bakıma sistemi, ağı kurulmuş, programı yapılmış bir yapıya sahipken, terörün bir ağ kurmasına, sisteme sahip olmasına ihtiyacı yoktur. Terör anlık, bir anda olup biten şiddet içeren hadiseleri betimlemek için kullanılabilir. Bu noktada, terör hadiselerinin terörizmin temelini oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz¹⁶.

Terör tarihi incelendiğinde, terörist olarak kabul edilen bireylerin çeşitli dinlere inanan yahut aksine hiçbir dine inanmayan bireyler olduğu görülmektedir. Bu noktada terörist olan birey, gerçekleştirdiği şiddet eylemini inandığı dine bağlı gerçekleştirdiğini söylediğinde, bir bakıma, politik amaçları için dinini “hor” kullanmış kabul edilir. Bu sebeple, örneğin “İslâmi terörizm” ifadesinden bahsedildiğinde, politik emelleri neticesinde inandıkları İslâmiyet’i hem kötü kullanıp hem de kötü lanse ederek, gerçekleştirilen şiddet eylemleri açıklamasını yapmak daha doğru olacaktır. Bu noktada din ve buna bağlı inanç, bireylerin menfaatine olduğu müddetçe her daim kötüye kullanmak için müsaittir¹⁷ (Salur, 2006: s. 57).

Din olgusu kendisine inananlarına, bir bakıma “dünyayı, hayatı anlatma, anlamlandırma” misyonuyla birlikte, etnik ve milli siyaset ile uluslararası ilişkilerde önemli bir topluluğun tanımlanması açısından anahtar role sahiptir. Buradan hareketle tüm dinler, kötüyü uzaklaştırma, insana iyiyi doğruyu öğretme, isyandan, asilikten, inançsızlıktan uzak durmayı aktarabilme çabası içerisindedir. Bu nedenle dinler, kendisine inanan insanların iyiyeye, doğruya, mutluluğa ulaşması için yol göstermektedir. Bu bakımdan, İslâmiyet başta olmak üzere tüm dinler insan hayatını merkeze almış, onu kutsal kabul etmiştir. Bununla birlikte, neredeyse tüm kutsal kabul edilen kitap ve metinlerde barışı, iyiliği öven ifadeler, doktrinlere rastlanırken, şiddeti de iyilik ve barışa ulaşma amacı olarak meşrulaştıran ifadeler rastlanmaktadır. Bu noktada, şiddeti meşrulaştıran ifadelerin bulunduğu din için şiddeti özendirmediği ya da tamamen şiddeti reddettiğini söylemek doğru

¹³ Bodur Hüsnü Ezber, “Batı’da İslam Karşıtlığının İcat Edilmiş Dili Olarak İslamofobi (Çatışmacı sosyolojik perspektif)”, İlahiyat Akademisi Dergisi, 2017, 6, s. 67-69.

¹⁴ Özen Ömer, “Türk medyasında İslamofobi: 1997-2017 yazılı basın örneği”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir, 2019, s. 27.

¹⁵ Aydınalp Halil, “İntihar eylemleri ekseninde din ve terör ilişkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 2008, s. 24.

¹⁶ Erdem Çiğdem, “Terör ve Terörizm Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi S.B.E., Ankara, 2001, s. 26-28.

¹⁷ Salur Hüseyin, “Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Adana, 2006, s. 57.

değildir¹⁸. Zaten hemen hemen tüm inançlarda var olan “haksız yere kan dökmek, şiddet uygulamak, kargaşa, fesat çıkarmak” İslâmiyet’te de kati suretle yasaklanmıştır (Bakara Suresi 191. Ayet; Nisa Suresi 93. Ayet).

Özetle dini motifli terörizmi; “herhangi bir dinin ve o dinin kutsal kitabının, metninin, doktrinlerinin terör faaliyetlerini meşrulaştıracak şekilde stratejik olarak planlı, programlı bir şekilde yorumlanması ve ideoloji şeklinde lanse edilerek bu ideolojiye göre terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi” şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu noktada literatür incelendiğinde, birçok akademisyen ve araştırmacının çalışmasında karşılaşılan ortak unsurların; “kendi inanışlarına ters bakan, inanmayanları “şeytan” olarak ifade etme” ve “gerçekleştirilecek terör faaliyetlerinde canını feda edenlere cennetin sözünü verme” oldukları görülmektedir¹⁹. Tüm bu bahsedilenlerin dışında, Batı dünyası olarak kabul edilen toplum, İslâmiyet’teki cihat olgusunun manasını iyi bilmesine karşın, özellikle 11 Eylül terör saldırılarından sonra İslâmiyet’i “dini motifli terör” ile eşdeğer göstermektedir²⁰.

Kur’an’ı Kerim’de şiddeti referans gösteren ya da şiddeti içeren ayetlerin bulunduğu bilinen bir gerçektir²¹. Bu ayetler, bahse konu radikal dini motifli terör örgütlerince kullanılarak şiddet faaliyetlerinde kullanılabilir. Nitekim Hz. Muhammed’in ölümünün ardından Müslümanların İslâm dininin temel prensiplerine aykırı olan ideolojik bir hayat tarzına göre yaşadıkları söylenebilir. Bu noktada İslâmiyet’te cihat öğretisinin, ilk üç asır boyunca “Onlarla hiçbir zulüm ve fitne kalmayıp din yalnız Allah için olana kadar savaşın” (Bakara Suresi 193. Ayet) gibi seçilen bazı ayetler temel alınarak İslâm inancında yer bulduğu görülmektedir. Tarihte yaşanan bu inanışa göre gerçekleştirilen eylemler neticesinde insanlarda; “iyilik”, “doğruluk” gibi olgular temelinde, İslâm dinine bakış açılarında önemli bir çelişki oluşmuştur²². Burada, Kur’an’ı Kerim’de geçen ve şiddet içeren ayetlerin daha iyi anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için kutsal kitabın indirildiği tarih, dönem ve yere göre incelenmesi gerektiği açıktır. Buna karşın, bahse konu ayetleri doğrudan okuyup yorumlamak, anlamaya çalışmak, hatta eyleme dökmek, İslâm dinini kötü kullanarak kendi yaptıklarını meşrulaştırma çabasına girmekten başka bir şey değildir²³.

Özellikle 11 Eylül olayının yıldönümünde Batı dünyası, elinde bulundurduğu güçlü medyası aracılığı ile Hz. Muhammed’i “terörist” bir karakter gibi gösteren karikatürleri yayımlayarak²⁴. İslâm dinini ve bu dine bağlı Müslümanları hedef almakta ve İslamofobi’yi tetiklemektedir²⁵.

4. BATIDA İSLAMOFOBİ’Yİ OLUŞTURAN TEMEL ETKENLER

İslâmiyet ve Müslümanlık konularında bilgisi yok denecek kadar az olan veya hiç bilgisi olmayan toplumlarda İslamofobi’nin gelişmesi çok daha hızlı olmuştur. Çünkü insan bilinmeyene karşı daha kolay kin besleyip onu düşman olarak görebilir. Bununla birlikte Batı medeniyetinde İslamofobi’nin gelişip yayılmasında ailelerin, çocuklara verilen eğitimlerin ve özellikle medyanın çok önemli etkileri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İslamofobi’den doğal yollarla korkanlar ve sanal yollarla korkanlar olmak üzere iki tür korkan insan mevcuttur. Bu noktada iki tür korkunun açıklanması gerekir. İlk tür korku insanların karanlıktan, yılandan korkmasına benzetilebilir. İkinci tür korku ise Müslümanların Batı medeniyetini yozlaştıracağına, gerçekleştirecekleri terör

¹⁸ Salur, s. 145.

¹⁹ Şen Osman, “Dini Terör Çerçevesinde El-Kaide’nin Yeri ve Uluslararası Eylemlerinin Değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Ankara, 2011, s. 28.

²⁰ Delibaş Kayhan, “İslami Fundamentalizmden İslam Fobisine: Batı Dünyasında Gelişmekte Olan İslamophobia Yeni Bir Eşitsizlik Kaynağı Olarak Görülebilir mi?”, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 2004, s. 9-12.

²¹ Tutuş Mehmet, “Yeni Dini Hareketler ve Şiddet İlişkisi”, (Bitirme Tezi), KSÜ İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Sosyolojisi ABD., K.Maraş, 2006, s. 3.

²² Atik Mustafa Kemal, “Radikal Söylemlerde Kullanılan Dini Kavramlara Kur’an Açısından Yaklaşım”, Küresel Bir Sorun Olarak Şiddet Ve Din Sempozyumu, 146 s., KSÜ Rektörlüğü, K.Maraş, 2005, s.72.

²³ Çakıcıoğlu Ali, “Din-Terör İlişkisi Ve Dini Değiştirme”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, 2007, s. 28-29.

²⁴ Karlsson Ingmar, Din, Terör ve Hoşgörü, Çev.: Turhan Kayaoğlu, İstanbul, Homer Kitabevi, 2005, s. 180.

²⁵ Salur, s. 147.

faaliyetleri ile Avrupa'da çok fazla insanın hayatını kaybedeceğine benzetilebilir. Bu noktada, ilk tür korku incelendiğinde, insanların bu tip korkuların üzerine giderek, okuyup araştırarak korkularını yenebilecek güçte oldukları söylenebilir. Lakin ikinci tür korku insanın sabit fikirli, saplantılı olması, gerçeği yansıtmaya bile inanması sonucu olur²⁶.

Gerek Batı medeniyetine gerekse İslâm medeniyetine mensup bireylerde geçmişten bugüne kadar devam eden politik düşmanlıkların yoğun izlerine rastlanmaktadır. Geçmişte yaşananları es geçip yokmuş gibi davranarak günümüzde İslamofobi'yi anlayabilmek mümkün değildir²⁷. Birçok politika analisti, yorumcusu ve uzmanının Batı medeniyetini İslamofobi'ye karşı kışkırttığını söylemek yanlış olmaz. 20. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa ülkelerine yönelik gerçekleştirilen işçi göçü dalgasını önlemek ve Müslümanların kendi ülkelerinden ayrılmalarını sağlamak amacıyla Batı medyasında İslamofobi'nin yoğun bir şekilde kullanıldığını görmek mümkündür²⁸. İslamofobi'nin empoze edildiği kitle içerisinde büyük bir çoğunluğun Müslümanlık ve İslâmiyet ile ilgili en temel düzeyde bile bilgi birikimine sahip olmadığı anlaşılmaktadır²⁹. Halen İslâmiyet, Müslümanlık, Hz. Muhammed değerleri ile ilgili Batı medyasının yapmış olduğu paylaşımların çok ciddi etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Özetle İslamofobi, yukarıda da anlatıldığı üzere, köklü bir tarihi olan ve her seferinde yeniden alevlendirilen bir korku olarak günümüzde de önemini korumaktadır³⁰.

Tüm bu bahsedilenlerin sonucu olarak Batı medeniyetine mensup bireylerin büyük bir çoğunluğunun İslâmiyet'e karşı önyargılı olduğu söylenebilir. Bu olumsuz düşüncelerinin temelinde yatan nedenlerden birisi de hiç kuşkusuz dindir. Hıristiyanlığın İslâmiyet'i kendisine rakip hatta düşman olarak görmesi, İslâmiyet'in doğuşundan beri var olan bir durumdur. Bununla birlikte, Batı medeniyetinin beşiği olan Avrupa Birliği içerisinde inanç bazında en büyük ikinci dinin İslâmiyet olduğu bilinmektedir³¹. Bu durum da Avrupa'nın İslâmiyet'e ve Müslümanlığa karşı beslediği tüm olumsuz davranışları tetiklemektedir³².

Bahsedilen durumun diğer yüzüne bakıldığında ise Müslümanların da İslamofobi'nin Batı medeniyetinde gelişmesi ve yayılmasına katkıları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu noktada Müslümanların en önemli eksikliğinin iletişimsizlik olduğu söylenebilir. Avrupa'ya göç ile başlayan bu iç içe yaşama durumunda Batı medeniyeti ile İslâm medeniyetine mensup bireylerin arasında çok ciddi iletişim sorunları yaşandığı görülmüş, bu da beraberinde uyum sorunlarının çıkmasına hatta Müslümanların "diğer/öteki" olarak benimsenmesine yardımcı olmuştur. Bu noktada her iki medeniyetin gerek dini gerekse kültürel farklılıklarına paralel olarak düşünce yapıları arasında da önemli farklılıklara sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Toplumsal bazda yaşanan çıkar çatışmaları ile birlikte kendi toplumlarına uyum sağlayamamış hatta bunun için çaba göstermeyen bir grubun dışlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir³³.

Konu, Türkler örneklemini üzerinden açıklanmak istendiğinde de benzer bir durum ile karşılaşılmaktadır. Avrupa'ya işçi statüsünde göç eden Türklerin içinde buldukları toplumda kendi kimlik ve kültürlerini öne çıkartarak hiçbir şekilde adapte olma çabasında bulunmadıkları, sadece kendisi gibi Türkiye'den gelen ya da Müslüman olanlar ile iletişim ve paylaşım içerisinde bulunuyor olmaları uyum açısından çok önemli negatif gelişmeler yaratmıştır. Bu da İslamofobi'ye yönelik tutum ve davranışların kalıplaşmasına imkân sağlamıştır. Bu durum, aslında Türkler

²⁶ Okumuş Fatih, "Avrupa'da İslamofobi ve Mâbâdî", Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-Islamizm, ed. Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Eski Yeni Yayınları, İstanbul, 2007, s. 125.

²⁷ Göknel Ergun, Öteki'den Düşman'a İslamofobi-I, Kanak Yayınları, İstanbul, 2015, s. 27.

²⁸ Göknel, s. 29.

²⁹ Esposito, John L., İslamofobi 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu, trc. İsmail Eriş, İnsan Yayınları, İstanbul, 2015, s. 60.

³⁰ Kirman M. Ali, "İslamofobinin Kökenleri Batılı Mı, Doğulu Mu?", İslami Araştırmalar Dergisi, sayı 21, 2010, s. 32.

³¹ Yel Ali Murat, "Avrupa ve İslam". Diyanet Aylık Dergi, (Ekim), (262), 2012, s. 13.

³² Kirman, s. 26

³³ Göknel, s. 31

örnekleminde anlatıldığı gibi, içinde yaşanan toplumda azınlık olarak bulunan tüm insanların genel davranışlarını da yansıtmaktadır³⁴.

Konu irdelendiğinde, Avrupa ülkelerinde yoğun bir şekilde fark edilen İslamofobi'nin ortaya çıkmasındaki nedenlerin tek taraflı değerlendirildiği ve Müslüman toplumunun sorumluluklarının çok da sorgulanmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. İslamofobi'nin ortaya çıkma nedenlerini, diğer tüm toplumsal vakalar ve olgularda olduğu üzere, yalnız bir nedene bağlamak hatadır. Konunun derinlemesine anlaşılması için gerek Batı medeniyetinin gerekse İslâm medeniyetinin konuya yaklaşımlarına, tutumlarına, hareket ve davranışlarına bakmak gerekir. Buna göre, Batı medeniyeti İslâm medeniyetine mensup bireyleri “bağnaz, müsamaha göstermeyen hatta şiddete yatkın” olarak betimlerken, Müslümanlar ise Batı medeniyetine mensup bireyleri “egoist, ahlak yoksunu, doyumsuz ve şiddete yatkın” olarak betimlemektedir. Buradan hareketle ilk bahsedilen durum, Batı medeniyeti menşeli, İslâmiyet'in bizatihi kendisinden olmayıp algılanma şeklinden doğan, kısaca İslâmiyet'ten ve Müslümanlıktan bağımsız gelişmiş “Batılı” veya “dışsal”; ikinci bahsedilen durum ise Müslüman toplumunun bizatihi kendisinden doğan “Doğulu” veya “içsel” nedenleri tanımlar³⁵.

Müslüman toplumunun genel manada “öteki/diğeri” olarak ifade edilmeye başlandığı dönem 18. yüzyılın sonlarında, 1795 senesinde Fransa'nın başkenti Paris'te Sylvestre de Sacy'nin önderliğinde başlatılan “bilimsel doğu bilimi çalışmaları” dönemidir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılan analitik materyaller içerisinde bulunan kavramlar, teoremler ve tanımlar vasıtasıyla İslâmiyet'in akıl ve mantık dışı, rasyonellikten ve bilimden uzak bir din olduğu benimsetilmeye çalışılmıştır. Bu sayede İslâmiyet ve Hz. Muhammed özelinde savaşa, şiddete, şehvete ve cinselliğe dayandırılarak kurgulanan ideolojik temelli bir görüş ortaya çıkartılmıştır³⁶.

Batı, kendi içerisinde barındırıp çalıştırdığı göçmenlerin gün geçtikte nüfusunun artmasından rahatsız olmuş ve zamanla konu politik mecralarda dillendirilmeye başlanmıştır. Gelişen süreç, Avrupa'nın genelinde milliyetçilik, hatta ırkçılık düşüncelerinin kabarmasına, devamında da siyasi ortamlarda daha çok konuşulmaya sebep olmuştur. Bu sayede Avrupa'da yaşayan halk, konu hakkında fazla fikri olmasa bile, milliyetçilik konusunu özümsemiştir. Bu özümseme devamında “benden değilsen buradan git” sloganlarına ve dışlamalara yol açmıştır. Konuyla ilgili örnek verilmesi gerekirse, bahsedilen dönemde Katolik İtalya'nın Müslümanlar ile ilgili “onlardan iyi insan, iyi vatandaş olmaz!” söylemleri son derece dikkat çekicidir³⁷. Politikacıların göçmenlere yönelik halka milliyetçilik üzerinden konuşmalar yaptıkları ve bu konuşmalarda da başarılı oldukları bir döneme geçilmiştir. Bilhassa göçmen meselesi ile ilgili, bir de Müslümanların terör ve terörizm ile olan ilişkileri eklenince, halkta Avrupalılık kimliğinin tehlikeye girdiği fikri oluşmuş ve bu durum, başta İtalya ve Fransa olmak üzere, birçok Avrupa ülkesinde geniş yankı uyandırmıştır³⁸.

Bu noktada politikacıların en büyük destekçilerinin medya olduğu söylenebilir. Medyanın halkı ne denli yönlendirme gücü olduğu düşünüldüğünde siyasilere, özellikle milliyetçilik mevzusunda, verdikleri destek ve oluşturduğu etki çok büyük olmuştur³⁹.

Batı medeniyetine mensup ülkelerde İslâmiyet ile ilgili negatif düşüncenin ve peşin hükmün yaygınlaştırılması meselesinde milliyetçi düşünceye sahip siyasi partilerin, sivil toplum kuruluşlarının vb. kuruluşların da önemli rolleri olduğunu söylemek gerekir⁴⁰. İslâmiyet'in ve Müslümanların varlığı Batı toplumlarında Avrupalılık kimliğine yönelik bir gözdağı olarak yorumlanmış, bu durum Batı medeniyetinde ötekileştirme, İslâmiyet'i ve Müslümanları

³⁴ Kirman, s. 33

³⁵ Kirman, s. 25

³⁶ Kirman, s. 30

³⁷ Esposito, s. 77

³⁸ Esposito, s. 78

³⁹ Göknel, s. 83

⁴⁰ Kirman, s. 31

düşman/terörist görmeye yönelik eğitime sebep olmuş bu eğilime kaynak olarak da İslâmi Radikalizm gösterilmiştir. Duruma örnek olarak Belçika ve Danimarka'da yapılan uygulamalar gösterilebilir. Bu ülkelerde aşırı milliyetçi siyasi partilerin Müslümanları zaman kaybetmeden ülke dışına gönderme, bu kişilerin ülkeleri için çok ciddi tehdit kaynağı olduğunu vurgulama çabaları, bahse konu ülkelerde yaşayan halkta İslâmiyet ve Müslümanlara karşı önyargıların benimsenmesine ciddi katkı sağlamıştır⁴¹.

Amerika Birleşik Devletleri'nde de İslamofobi ile ilgili gelişmeler 11 Eylül 2001 terör eylemlerinden sonra iyice kendisini göstermeye başlamıştır. Politikada çokça ifade edilen "Müslümanların ülkelerini ele geçirmeli, başlarında bulunan sorumluyu/lideri ortadan kaldırmalı ve tüm Müslümanları Hıristiyanlaştırmalıyız" tarzı söylemler sonucu Amerikan halkının düşünce yapısı şekillendirilmeye çalışılmıştır. Amerikan toplumunda İslamofobik düşüncenin gelişmesinin nedenlerinin başında yer alan korkunun bilhassa George Bush'un Başkanlık döneminde politik mecralarda son derece başarılı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir⁴².

İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan iki kutuplu dönem sona erdiğinde, düşman olmaktan çıkan komünist Rusya'nın yerine, belirlenen "yeni düşman" İslâmiyet'e yönelik, 11 Eylül 2001 terör eylemleri, Batı'da arzu edilen imkânları oluşturmuştur. Devletin önde gelenleri, halkı bu konuda istedikleri şekilde yönlendirmek, "yeni düşmana" karşı savunma gelirlerine istenilen düzeyde maddi kaynak bulmak amacıyla İslâmiyet'i ve İslamofobik düşüncüyü siyasi kanattan, medyayı da kullanarak, benimsetme yolunu seçmişlerdir⁴³. Uluslararası ilişkilerde en çok karşılaşılan noktalardan birisi de birçok devletin, birebir sorun yaşadığı bir diğer devlete yönelik stratejik siyaset uygulayarak, o ülkede bir iç savaş çıkartmak amacıyla terör örgütleri ile birlik olup onlara gerek maddi gerek lojistik destek vermesidir. Buna örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri ile PYD terör örgütü (2016), Ermeniler ile PKK terör örgütü (1980-1995), Suriye ile yine PKK terör örgütü (1980-1990) ve Pakistan ile El-Kaide terör örgütü arasındaki ilişki verilebilir⁴⁴.

George Bush, Devlet Başkanlığı döneminde "iyi" ve "kötü" olmak üzere iki çeşit Müslüman olduğunu dile getirmiştir. Ona göre "kötü" Müslümanlar tüm bu yaşanan terör eylemlerinin sorumlusu olanlardır ve masum oldukları ispat edilene kadar kötü olmaya devam edilecektir. Bu noktada Müslümanların "iyi" ve "kötü" olma durumları onların dini ya da kültürel özelliklerine göre olmayıp sadece siyasi hareketlerine göre belirlenmiştir⁴⁵.

Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerde Müslümanlara yönelik negatif düşüncelerin bir diğer sebebi ise zamanında göç ile gelen Müslüman ailelerin gün geçtikçe sayılarının artması ve gelecekte siyasi açıdan çok ciddi bir konuma gelebilme durumlarıdır⁴⁶. Bu durum aslında geçmişte uzun yıllar boyunca İslâmi yönetimlerin hâkimiyetine bağlı yaşamış olmanın yarattığı bir korkunun ortaya çıkması şeklinde de yorumlanabilir. Batı medeniyeti, bu korkudan da faydalanmış ve siyasi açıdan bu durumu da kullanarak halkı İslamofobik düşünmeye dayatmıştır. Batı medeniyetine mensup bireyleri birlikte, iç içe yaşadığı insanların düşman/terörist/şiddet yanlısı olduğuna inandırmak, gelecekte yaşanabilecek şiddetlerin, terör eylemlerinin, katliam ve ölümlerin müsebbibi olarak göstermek hâlihazırda en rasyonel siyasi hareket olarak görülmektedir. Bu duruma, Avusturya'daki aşırı milliyetçi siyasi partilerin yaklaşımı örnek olarak gösterilebilir. Bahse konu siyasi partilerin mensuplarının "İslâmi tsunami", "İslâm göçü" tarzı ifadelerle propaganda yaparak İslâmiyet'e ve

⁴¹ Akdemir Erhan, "11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslâm'ın Avrupa'da Algılanışı", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 2009, sayı 8, s. 12.

⁴² Göknel, s. 20

⁴³ Volkan Vamik, "The Need to Have Enemies and Allies: A Developmental Approach", International Society of Political Psychology, Sayı 2, Cilt 6, 1985, s. 221.

⁴⁴ Abdurrahmanlı Elvin, "Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm", Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 2018, s. 595.

⁴⁵ Göknel, s. 29

⁴⁶ Köylü Mustafa, "AB-Türkiye İlişkilerinde Din Faktörü: Tehdit Mi, Yoksa Fırsat Mı?", Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 29, 2010, s. 14.

Müslümanlara yönelik düşmanlığa yönelik halkın dikkatini çekme çabasında oldukları görülmektedir⁴⁷.

Terörün birçok türü bulunmaktadır. Bu türlerden “dinsel amaçlı terör” günümüzde Türkiye’de dâhil olmak üzere birçok ülkede gündem yaratan bir meseledir. Din ile terör arasında bir bağ bulunup bulunmadığı, tarih boyunca en çok tartışılan mevzuların başında gelmiştir. Bu bağlamda iki kavram arasında pozitif yönde bir bağ olduğu yönünde yaklaşımlar ön plana çıkarırken, bu yaklaşımların yayılması sonucu bireylerde nefret, dışlama, kin tutma duyguları alevlenmiş ve “dinsel amaçlı terör” kavramı ortaya çıkmıştır. Her ülkede terör olgusunun doğuşu, ülkelerin bizatihi politik şartlarına bağlıdır. İslâmi terör olarak ifade edilen terörün ortaya çıkmasında ve gelişmesinde sadece politik şartların etkisinin olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Buna, politik şartlara dini inançlar da katkı sağlamıştır. Bir diğer ifadeyle dinin politikada malzeme konusu olması neticesinde terör ortaya çıkmıştır. Bu noktada, Batı medeniyetlerinden ithal edilen sistem ve modellerin ekonomik ve politik açılardan ihtiyaca istenildiği düzeyde cevap vermemesi, bahse konu örgütlere önemli bir imkân tanımıştır. Buna göre, örgütler ihtiyaçlara cevabın yalnız ve ancak İslâm ile verilebileceğini savunmuşlar, savunurken de örgüt mensupları, yerel halkın fakirlik ve cahillikten usandığını ve savundukları mevzuların halk üzerinde etki yaratacağının bilincinde olmuşlardır. Özetle ihtiyaçların karşılanması için tek yol İslâm Devleti kurmak, bu düzenin kurulabilmesi için de en önemli anlayışın cihat anlayışı olduğunu vurgulamışlardır⁴⁸.

Dinsel amaçlı terörün: güçsüz, cahil, ezilen İslâm ülkelerinin, kendilerini ezen, güçlü, sömüren ülkelere karşı direniş göstermeleri sürecinde doğduğu, çalışmanın daha önceki bölümlerinde aktarılmıştır. Bu noktada, bahsedilen Müslüman ülkelerdeki bu politik, kültürel, sosyal ve ekonomik meseleler halkın İslâmi hareketlere yönelmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca, İslâm ülkelerinde yönetimde bulunan erkin başarısız, egoist ve anti demokratik tutum ve davranışları da halkın ihtiyaçlarını karşılamak adına farklı yaklaşımlara yönelmesine sebep olmuştur⁴⁹.

5. DİNSEL AMAÇLI TERÖR VE İSLAMOFOBİ’NİN DİNSEL AMAÇLI TERÖRE ETKİLERİ

Son zamanlarda bilhassa Batı medeniyetine bağlı toplumlarda yaygın bir şekilde dile getirilen “İslâmi terör tehdidi” yaklaşımının gün geçtikçe artan biçimde gerek merkez sağ gerekse merkez sol partilerin ifadelerinde ve politikalarında kullandıkları, tedirgin eden bir hale gelmiştir. Yaklaşık olarak bir milyardan üzerindeki Katolik bireyin “ruhani lideri” olarak kabul gören Papa Franciscus, 2014 senesinde ilk kez ifade ettiği “Biz, parça parça üçüncü dünya savaşındayız” söylemini, 2015 yılının sonlarında Fransa’nın başkenti Paris’te düzenlenen terör eylemleri sonrasında da gündeme getirmiştir. Dünya genelinde bu denli çok birey tarafından “sözü dinlenen” bir kişiliğin içerisinde “savaş” kelimesini kullanan ifadeler yer vermesi başta Müslümanlar olmak üzere tüm dünyada ciddi tedirginliklere yol açmıştır⁵⁰.

Samuel Huntington’ın “Medeniyetler Çatışması” tezinde soğuk savaş sonrası oluşacak dünya düzeninin farklı olacağından, bu farka göre medeniyetler arasında çatışmalar yaşanacağından ve en büyük çatışmaların da Batı medeniyeti ile İslâm medeniyeti arasında vuku bulacağından çalışmanın önceki bölümlerinde bahsedilmiştir. Global çaptaki sermaye ise İslâmiyet’in kapital düzen ile olan anlaşmazlıklarını yok ederek, piyasa ekonomisine entegre olmasını amaçlamıştır. İki kutuplu dünya düzeninin ardından ortaya çıkan bu iki gücün İslam’a ve Müslümanlara bakışları farklı olmuştur. Bu bakış açıları da problemlerin başlangıcını oluşturmuştur. Tüm bunlara El Kaide tarafından 11 Eylül

⁴⁷ Göknel, s. 241

⁴⁸ Altınışık, Halim, Küresel Terörizmin Yeni Yüzü: Canlı Bombalar, Ankara, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, 2017, s. 169-170.

⁴⁹ Altınışık, s. 171

⁵⁰ Altınışık, s. 152-153

2001’de Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleştirilen terör eylemleri de eklenince İslâmiyet’e ve Müslümanlara dışarıdan sadece “terörist” olarak bakıldığını söylemek yanlış olmayacaktır⁵¹.

İslâmiyet ile terör/terörizm kavramları arasında bir bağ kurulmasının bir başka sebebi ise İslâmiyet’teki cihat anlayışı olmuştur. Sözde din adına terör faaliyetleri gerçekleştiren grupların yaptıkları faaliyetleri yasal bir zemine oturtmak ve kendisi gibi düşünen bireyleri harekete geçirmek amacıyla cihat anlayışını ön plana çıkarttıkları bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte, Batı medeniyetinin, medya aracılığıyla, İslâm medeniyeti ve bu medeniyete mensup bireylere yönelik benimsetmeye çalıştığı olumsuz tutum ve davranışlarında “terör” ifadesinde oluşan kavram kalabalığından yararlandığı ve dünya genelini konuyla ilgili hatalı şekilde bilgilendirdiği ortadadır⁵².

İçinde yaşadığımız dönemde pek çok aydın ve akademisyen, Batı medeniyetine mensup ülkelerde İslâmiyet’e ve Müslümanlara karşı duyulan korkunun ve tedirginliğin temelinde Müslüman toplumunun inandığı İslâmiyet’i tutum ve davranışları ile yeteri kadar yansıtamadığını düşünmektedir. Buna karşın, İslâm medeniyetine mensup akademisyen ve düşünürler İslâmiyet’in, iddia edilen aksine, barış ve sağduyu dini olduğunu, İslâmiyet’in temsilindeki var olan çeşitliliğin ve değerlendirmelerin negatif imaj oluşturmada etkili olduğunu savunmuşlardır⁵³. Çalışmada, İslamofobi kavramı merkezinde, bahsedilen bu iki görüş değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2002 yılının Mayıs ayında Hollandalı bir aktivist tarafından öldürülen Pim Fortuyn, gerek ölmeden önce gerekse ölümünden sonra milliyetçi ve ırkçı siyaset izleyen politikacıları derinden etkileyen bir kişi olmuştur. Fortuyn, İslâmiyet’i “ana problem” olarak görmüş, ifadelerinde Avrupa’ya gelen işçi göçmenleri, bilhassa Müslüman göçmenleri odağına almıştır. Fortuyn; “İslâmiyet, dünyada barış ve huzur için en büyük sorun, tehdittir. İslâmiyet’te yapılan her faaliyet ya da eylem, gerek ülke içi gerek ülkeler arası çatışma ile gerçekleştirilir. Soğuk Savaş’ın bitmesi ise komünizm tehdidi ortadan kalkmış, onun yerini İslâmiyet ve İslamofobi almıştır. Özgür Batı medeniyetinde komünizm temelli siyasi partiler, topluluklar ve örgütler seyrek de olsa yasaklanmıştır. Bu durum, Batı’nın ne denli güçlü olduğunun bir göstergesidir. Lakin o dönemde bahse konu siyasi partilerin, topluluk ve örgütlerin takibi mümkün olmuş ve bu davranışın doğru olduğu zaman için ispatlanmıştır. Şimdi benzer yasaklamaları ve takibi ülkemizde bulunan ibadethane ve İslâmiyet’e bağlı örgütler için de yapmamız gerekir.”⁵⁴

Benzer görüş ve düşüncelere sahip bu politikacılar, “İslâmiyet, uyum sürecinde, sürece destek olmaktan çok ket vurmaktadır. Dinsel farklılıkları nedeniyle günümüze değin çok ciddi bir çatışmaları olmamasına karşın İslâmiyet, eğitimsel, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik açılardan geride kalan yerlerde halkın nabzını tutmaktadır” ifadeleri ile düşüncelerini son derece açık ve net bir şekilde belirtmişlerdir⁵⁵.

Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen İslâmiyet’i savunan akademisyen, düşünür, din adamı ve Avrupalı Müslümanların İslâmiyet’in barış, huzur ve sağduyu dini olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. “İslâm sözcüğü, etimolojik olarak “slm” kökünden gelen bir sözcüktür. “Slm” ise barışı betimlemektedir. Dolayısıyla İslâmiyet’te suçu olmayan, kendisini savunamayan bir kişiye zarar vermenin yeri yoktur, bu haramdır” ifadeleri ile İslâmiyet’i savunmuşlardır. “Bir kişiye zarar vermek hatta ortadan kaldırmak, tüm âleme zarar vermek hatta ortadan kaldırmak gibidir” düşüncesi ile İslâmiyet’e yönelik yapılan “şiddet ve barbar” ithamlarını kabul etmemişlerdir. Batı medeniyetince dile getirilen “İslâm dini savaş dinidir, savaşlarla elde edilmiş ve genişlemiştir” iddiasına karşın âlimler, İslâmiyet’in “asr-ı saadet” dönemi ve “Medine Vesikası” bağlamındaki

⁵¹ Altınışık, s. 153

⁵² Altınışık, s. 154

⁵³ Gökmen, s. 41

⁵⁴ Canatan Kadir, “İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım”, Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm, ed. Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Eski Yeni Yayınları, Ankara, 2007, s. 445.

⁵⁵ Canatan, s. 441

“toplumsal bir olma (tevhid)” örnekleri verilerek yapılan tüm savaşların savunma amacıyla gerçekleştirildiği ileri sürülmüştür⁵⁶.

6. SONUÇ

Medeniyetler çatışması ekseninde Batı medeniyeti ile İslâm medeniyeti arasında geçmişi çok eski tarihlere kadar dayanan çatışmalar bulunmaktadır. Özellikle Batı medeniyetinin, Müslümanların Endülüs’ü fethinden sonra sahip olduğu bilgi, birikim, akademik deneyim ve tecrübeleri fark etmesi sonucu karanlık çağdan çıkmaya başlaması ve zamanla kendini geliştirerek günümüzde dünyanın en gelişmiş ülkelerine sahip olması dikkat çekicidir. Yine de bu süreçte Batı, İslâm medeniyetini hep bir düşman olarak görmüş, ilerlemesi ve gelişmesinden hem tedirgin olmuştur.

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleştirilen terör eylemlerinin, terör konusunda zirve olduğu düşünülmüş, lakin 2015 yılında Fransa’nın başkenti Paris’te gerçekleştirilen yeni terör eylemleri ile bu düşüncenin doğru olmadığı anlaşılmıştır. Bu eylemler neticesinde toplumlarda terörizmden tam anlamıyla kurtulmanın mümkün olmadığı düşüncesi oluşmuştur.

Terörizm, bugün bir ülkeyi, başka bir gün bambaşka bir ülkeyi hedefine alabilecek bir yapıdır. Terörizme yönelik birlik içerisinde bir tedbir alınması hususunda en başta düşüncelerde birlik olmak gerekmektedir. Öte yandan, İslamofobi’nin son yüzyılda giderek artan bir şekilde gelişmesi küresel çapta tedirginlik yaratmaktadır. Buna, İslâmiyet’i temelinde oturduğunu söyleyen, eylemlerini İslâm için gerçekleştirdiğini ifade eden kişi ve örgütlerin de katkısı çok olmuştur. Bu durum, İslâmiyet’e ve Müslümanlara iftira atmak için imkân arayanların ve bilhassa Batı medeniyetinin faydasına olmuştur, olmaktadır, olacaktır.

Tüm Müslümanların, dininin ilke ve esaslarına uyması, savaşta ya da barışta bu ilke ve esaslara göre hareket etmesi gerekir. Bu sebeple, her ne kadar güç şartlarla, zorluklarla baş etmek durumunda olursa olsun, duygularını, tutum ve davranışlarını inandığı dinin ilke ve esaslarına göre dengelemeli, dininin kabul etmediği, yasakladığı bir davranışı yapmamalıdır. Bilhassa barış ve huzur ortamında, düzeyi ne olursa olsun, gerçekleştirilen terör eylemlerinin aklen, ruhen ve dinin bir açıklaması olması mümkün değildir. Böyle bir durumda gerçekleştirilecek eylemleri İslâmiyet’e bağlamak hatta İslâmiyet’in kabul ettiği davranışlar olduğunu söylemlerinde kullanmak akıl dışıdır. Öldürülmesi tüm kutsal kitaplarca kesinkes yasaklanmış kadın, çocuk, yaşlı ve benzeri bireylere yönelik yapılan terör eylemlerini İslâmiyet’e ve tüm Müslümanlara genellenerek söylemlerde belirtilmesi ise asla kabul edilebilecek bir durum değildir.

Özetle, siyasi ve dini yönden İslâm medeniyetini aşağıya çekmek, yok etmek amacıyla İslamofobi’den faydalanmak kimseye fayda getirmeyecektir. Dini amaçlı terör örgütleri ile mücadele edebilmek, onların eylemlerine “dur” diyebilmek için saygı ve hoşgörü çerçevesinde tüm dinlere mensup bireyler olarak bütüncül hareket etmek elzemdir. Bunun gerçekleşmesi vesilesiyle medeniyetler çatışması yerine “medeniyetler birleşmesi”ne bırakacak, küresel dünyanın barış ve huzur içerisinde yaşanacak bir yer olmasına büyük bir katkı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

Abdurrahmanlı Elvin, “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 2018, s. 598.

Akdemir Erhan, “11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam’ın Avrupa’da Algılanışı”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 2009, sayı 8, s. 12.

⁵⁶ Gökay Bülent, *Soviet Eastern Policy and Turkey, 1920–1991: Soviet Foreign Policy, Turkey and Communism*, New York and London, Routledge, 2006, s. 216.

- Akgül Mehmet, “Medya ve Din: Radyo İletişimi ve Gözyaşı FM Örneği”, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, Konya, 2008, s. 40.
- Altınışik, Halim, Küresel Terörizmin Yeni Yüzü: Canlı Bombalar, Ankara, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, 2017
- Atik Mustafa Kemal, “Radikal Söylemlerde Kullanılan Dini Kavramlara Kur’an Açısından Yaklaşım”, Küresel Bir Sorun Olarak Şiddet Ve Din Sempozyumu, 146 s., KSÜ Rektörlüğü, K.Maraş, 2005, s.69-75.
- Aydınalp Halil, “İntihar eylemleri ekseninde din ve terör ilişkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 2008.
- Bal İdris, Terörizm, Liberal Devlet Ve Uluslararası İşbirliği, Ankara, Nobel Yayınları, 2004.
- Bodur Hüsnü Ezber, “Batı’da İslam Karşıtlığının İcat Edilmiş Dili Olarak İslamofobi (Çatışmacı sosyolojik perspektif)”, İlahiyat Akademisi Dergisi, 2017, 6: 69-86.
- Canatan Kadir, “İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım”, Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm, ed. Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Eski Yeni Yayınları, Ankara, 2007.
- Çakıcıoğlu Ali, “Din-Terör İlişkisi Ve Dini Değiştirme”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, 2007.
- Çetinkaya Bayram Ali, “Batı’da Hz. Muhammed (S) Üzerinden İslamofobi’nin Yansımaları-İslamofobi’nin Felsefi Kökenleri”, İslamofobi: Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyumu Tebliğler Kitabı, 2012. Ankara, Ankamat Matbaacılık.
- Dilipak Abdurrahman, İnönü Dönemi, İstanbul, Beyan Yayınları, 1989.
- Delibaş Kayhan, “İslamî Fundamentalizmden İslam Fobisine: Batı Dünyasında Gelişmekte Olan İslamophobia Yeni Bir Eşitsizlik Kaynağı Olarak Görülebilir mi?”, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 2004. s. 9-12
- Erdem Çiğdem, “Terör ve Terörizm Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi S.B.E., Ankara, 2001.
- Esposito, John L., İslamofobi 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu, trc. İsmail Eriş, İnsan Yayınları, İstanbul, 2015.
- Gafuroğulları Sebahattin, “Avrupa’da İslamofobi: Almanya, Avusturya Ve Fransa Örneği”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Programı, İstanbul, 2019.
- Gökay Bülent, Soviet Eastern Policy and Turkey, 1920–1991: Soviet Foreign Policy, Turkey and Communism, New York and London, Routledge, 2006.
- Gökmen Hasan, “Avrupa’da Müslümanlar ve İslamofobi (Hollanda Örneği)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş, 2010.
- Göknel Ergun, Öteki’den Düşman’a İslamofobi-I, Kanes Yayınları, İstanbul, 2015.
- Güler Halit, “Medyada İslam ve İmajı”, Gençlik ve Din Sempozyumu, TDV Yayınları, Ankara, 1998.
- Kalın İbrahim, Barbar-Modern-Medeni: Medeniyet Üzerine Notlar, İstanbul, İnsan Yayınları, 2018.
- Karlsson Ingmar, Din, Terör ve Hoşgörü, Çev.: Turhan Kayaoğlu, İstanbul, Homer Kitabevi, 2005.

Keskin, Abdülbaki, Müslüman imajı – kutlu doğum haftası 1995, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.

Kirman M. Ali, “İslamofobinin Kökenleri Batılı Mı, Doğulu Mu?”, İslami Araştırmalar Dergisi, sayı 21, 2010.

Köylü Mustafa, “AB-Türkiye İlişkilerinde Din Faktörü: Tehdit Mi, Yoksa Fırsat Mı?”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 29, 2010, s.5-34.

Okumuş Fatih, “Avrupa’da İslamofobi ve Mbd”, Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm, ed. Kadir Canatan, zcan Hıdır, Eski Yeni Yayınları, İstanbul, 2007.

zen Ömer, “*Türk medyasında İslamofobi: 1997-2017 yazılı basın rneği*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir, 2019.

Yılmaz Sıddıka, “İslamofobinin Yükselmesinde Aşırı İslami Grupların Yeri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2019.

Salur Hüseyin, “Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Adana, 2006.

Sayar Mustafa Kemal, “Avrupa Birliği lkelerinde İslamofobi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Trabzon, 2014.

şen Osman, “Dini Terör erevesinde El-Kaide’nin Yeri ve Uluslararası Eylemlerinin Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Ankara, 2011.

Tutuş Mehmet, “Yeni Dini Hareketler ve şiddet İlişkisi”, (Bitirme Tezi), KS İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Sosyolojisi ABD., K.Maraş, 2006.

Volkan Vamik, “The Need to Have Enemies and Allies: A Developmental Approach”, International Society of Political Psychology, Sayı 2, Cilt 6, 1985, s. 221.

Yel Ali Murat, “Avrupa ve İslam”. Diyanet Aylık Dergi, (Ekim), (262), 2012.